

Tisková zpráva

Postoje české veřejnosti k integraci cizinců v ČR – březen 2020

- ⊙ Sběr dat probíhal ve dnech 29. 2. – 11. 3. 2020. Výsledky tedy nereflektují aktuální situaci, ani události uplynulých dvou týdnů, jako je vyhlášení nouzového stavu 12. 3. kvůli pandemii nemoci COVID-19 a všechna následná opatření. Zveřejněná data tak neslouží jako reflexe současného stavu, ale jsou cenná jako informace do časové řady v rámci ostatních měření.
- ⊙ Téměř tři čtvrtiny české společnosti (73 %) zastávají názor, že cizinci by se měli přizpůsobit našim zvyklostem co nejvíce. O tom, že by se cizinci měli přizpůsobit částečně, je přesvědčena přibližně čtvrtina (24 %) veřejnosti a jen naprosté minimum (2 %) zastává názor, že by měli žít zcela podle svých zvyklostí.
- ⊙ Z hlediska okolností, které by měli pomoci cizincům s jejich přijetím v místě bydliště, považují Češi za nejdůležitější schopnost hovořit česky, více než devět desetin (93 %) populace to považuje za důležité, a pracovat v České republice, což považuje za důležité téměř devět desetin (87 %). Za nejméně důležité považují vlastnictví domu nebo bytu (33 %) a manželství s Čechem nebo Češkou (38 %).

Zpracoval:

Martin Spurný

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 583; e-mail: martin.spurny@soc.cas.cz

V březnu 2020 se Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR v rámci svého pravidelného šetření zabývalo postojem české společnosti k otázce, zda by se cizinci žijící v České republice měli nebo neměli přizpůsobit našim životním zvyklostem. Kromě toho byla položena otázka na hodnocení důležitosti okolností, které ovlivňují přijetí cizinců.

V první položené otázce jsme se zajímali o to, zda by se cizinci dlouhodobě nebo trvale žijící v ČR měli nebo neměli podle českých občanů přizpůsobit našim životním zvyklostem (viz graf 1). Téměř tři čtvrtiny českých občanů (73 %) zastávají názor, že cizinci by se měli „co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem“, o nutnosti „částečného přizpůsobení“ je přesvědčena necelá čtvrtina (24 %) občanů a pouze 2 % občanů zastává názor, že cizinci by měli „mít možnost žít zde zcela podle svých zvyklostí“.

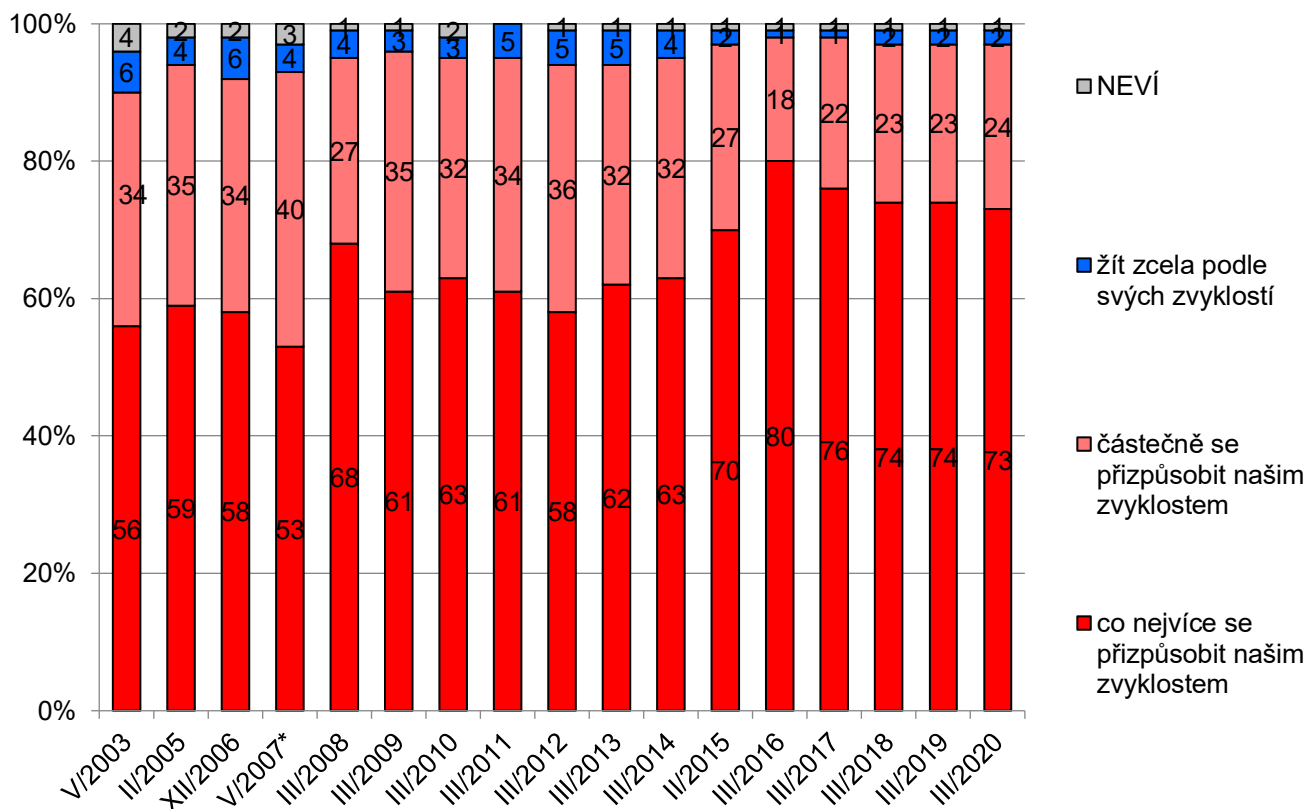
V porovnání s předchozím výzkumem z března 2019 nedošlo u této otázky k výrazné změně názorů českých občanů a rovněž výzkumy z let 2017 a 2018 jsou statisticky srovnatelné. Poměrně stabilní rozložení názorů můžeme také pozorovat v letech 2009 až 2014, kdy přibližně tři pětiny českých občanů zastávaly názor, že by se cizinci měli zcela přizpůsobit našim zvyklostem. Podíl občanů, s tímto názorem se v roce 2015 meziročně zvýšil o sedm procentních bodů a o dalších deset procentních bodů – na celé čtyři pětiny – se zvýšil v roce 2016. Tento nárůst byl souběžný s tzv. evropskou migrační krizí a z nejvyšší dosažené hodnoty v roce 2016 podíl dotázaných s tímto názorem v dalších letech mírně poklesl na přibližně tři čtvrtiny české populace, a tedy na hodnotu stále vyšší než v roce 2014.

Názor, že cizinci žijící u nás se mají co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem, zastávaly v letech 2003 až 2006 přibližně tři pětiny českých občanů. V roce 2007 jejich podíl poklesl na nejnižší hodnotu (53 %) za celé období pokládání otázky, nicméně zde nemusí jít jen o vliv změny názoru, jelikož otázka byla položena v mírně odlišném znění (viz poznámku pod grafem 1). V roce 2008 podíl zastánců zmíněného názoru vzrostl o 15 procentních bodů (oproti roku 2006 se stejným zněním otázky o deset procentních bodů).

Názor, že cizincům by mělo být umožněno žít v ČR zcela dle jejich zvyklostí, naopak zůstává po celou dobu sledování marginální. Četnost a rozložení v populaci je u tohoto názoru natolik nízká, že prakticky není možné určit statisticky významné odlišnosti napříč jednotlivými skupinami obyvatel. O něco vyšší podíl jsme zaznamenali pouze u potencionálních voličů Pirátů, avšak i mezi nimi jde o stále o naprostou menšinu (8 %).

Výraznější rozdíly pozorujeme mezi těmi, kteří zastávají co největší přizpůsobení, a mezi těmi, co zastávají částečné přizpůsobení. Relativně vyšší podíl zastánců co největšího přizpůsobení je mezi muži (78 % mužů oproti 69 % žen), ve věkové kategorii starších 60 let (80 % mezi staršími 60 let oproti 70 % v ostatních věkových kategoriích 15 až 59 let), mezi vyučenými a lidmi se středním vzděláním bez maturity (77 % se středním vzděláním bez maturity oproti 68 % s vysokoškolským vzděláním). Naopak relativně vyšší podíl zastánců částečného přizpůsobení je mezi ženami, ve všech věkových skupinách mladších 60 let a mezi lidmi s vysokoškolským vzděláním.

Graf 1: Přizpůsobení se cizinců našim životním zvyklostem – časové srovnání (v %) ¹

Pozn.: *) V roce 2007 byla otázka položena v odlišném znění: „Cizinci by se v ČR měli: co nejvíce přizpůsobit našim životním a kulturním zvyklostem; v některých věcech se přizpůsobit našim životním a kulturním zvyklostem; mít možnost žít zcela podle svých životních a kulturních zvyklostí?“

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Dále jsme se lidí zeptali, jaké okolnosti jsou důležité pro člověka, který se do ČR přistěhuje ze zahraničí a nechce být lidmi v místě svého bydliště vnímán jako cizinec. Aktuální výsledky zachycuje graf 2 a jejich časové srovnání s uplynulými výzkumy tabulka 1. Pro naprostou většinu českých občanů jsou nejdůležitější okolností pro přijetí jazyk a práce. Schopnost hovořit česky je z tohoto pohledu důležitá pro více než devět desetin (93 %) populace a práce v České republice je důležitá pro téměř devět desetin (87 %). Jako další důležité okolnosti pro přijetí cizinců hodnotí Češi znalost české historie a kultury (65 %), státní občanství (60 %), délku pobytu alespoň 10 let (57 %) a účast na místním společenském životě (57 %). Zhruba dvě pětiny (41 %) společnosti si myslí, že pro přijetí cizinců je důležité,

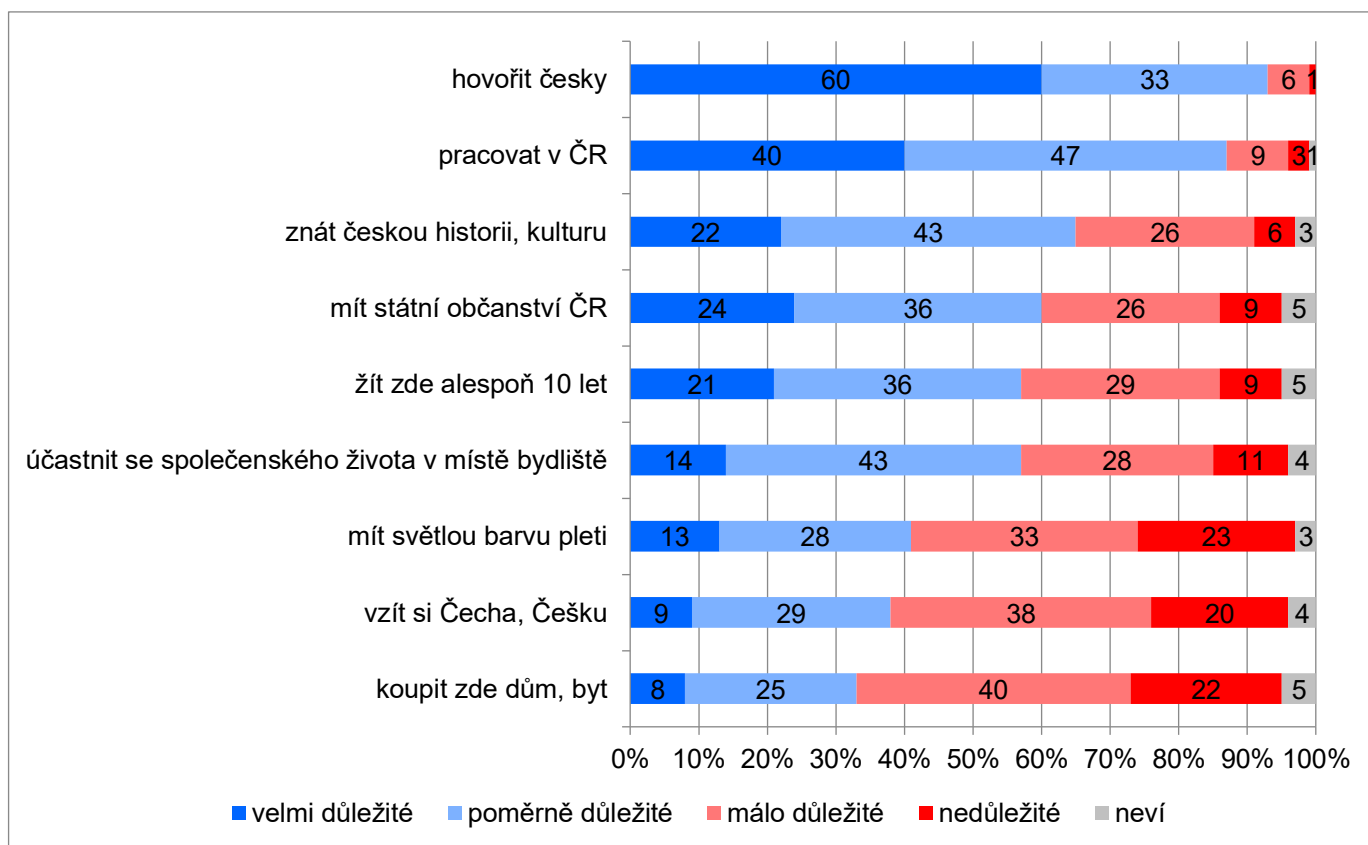
¹ Znění otázky: „Cizinci by se v ČR podle Vás měli: co nejvíce přizpůsobit našim životním zvyklostem; částečně se přizpůsobit našim životním zvyklostem; měli by mít možnost žít zcela podle svých životních zvyklostí?“

aby měli světlou barvu pleti. Za nejméně důležité pak považují občané manželství s Čechem, Češkou (38 %) a vlastnictvím domu nebo bytu (33 %).

Názor na přijetí na základě barvy pleti vzbuzuje otázku nakolik ti, co s ním souhlasí, jsou sami xenofobní, nebo předpokládají, že je takové jejich okolí. Z těch, co si myslí, že mít světlou barvu pleti je pro přijetí v místě bydliště důležité, jedna pětina (20 %) souhlasí s výrokem, že máme umožnit žít v ČR každému² a téměř tři pětiny (78 %) s tímto výrokem nesouhlasí. V případě těch, co si myslí, že je barva pleti pro přijetí v ČR nedůležitá, je podíl těch, co souhlasí s umožněním žít v ČR pro každého, vyšší (28 % souhlasí, 68 % nesouhlasí), a mezi oběma postoji se tak ukazuje určitá, i když poměrně slabá vazba (Spearmanův korelační koeficient 0,19).

Z podrobnější analýzy vyplývá, že všechny jednotlivé okolnosti jsou spolu vzájemně pozitivně korelovány. Rozdíly v názorech na cizince z hlediska sociodemografických ukazatelů se projevují zejména v souvislosti s politickou orientací. Sympatizanti levice považovali ve vyšší míře za důležité, aby měl cizinec státní občanství ČR, uzavřel sňatek s Čechem/Češkou, pracoval v ČR a žil zde alespoň 10 let a účastnil se společenského života v místě bydliště. Další vliv jsme zaznamenali v případě, že dotázaný má sám mezi cizinci přátele nebo známé, mezi nimi je významně nižší podíl těch, co považují za důležité, aby zde cizinec žil alespoň 10 let nebo měl státní občanství.

Graf 2: Jaké okolnosti jsou důležité pro přijetí cizinců³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 29.2. – 11. 3. 2020, 1012 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

² Znění otázky: „Domníváte se, že každému, kdo má v úmyslu přijít do České republiky a žít zde, by to mělo být umožněno?“ Varianty odpovědí: Rozhodně ano; spíše ano; spíše ne; rozhodně ne.

³ Znění otázky: „Pokud člověk, který se do ČR přistěhuje ze zahraničí, nechce být lidmi v místě Vašeho bydliště vnímán jako cizinec, nakolik jsou podle Vás důležité následující okolnosti: a) mít státní občanství ČR; b) hovořit česky; c) koupit si zde byt, dům; d) oženit se/vdát se za Čecha/Češku; e) znát českou historii a kulturu; f) mít světlou barvu pleti; g) pracovat v ČR; h) žít zde alespoň 10 let; i) aktivně se účastnit společenského života v místě bydliště.“ Varianty odpovědí: velmi důležité; poměrně důležité; málo důležité; nedůležité.

V dlouhodobém časovém srovnání můžeme zaznamenat změny ve vývoji některých názorů české veřejnosti na okolnosti, které by měly napomoci jedinci stěhujícímu se do ČR k tomu, aby nebyl vnímán v místě bydliště jako cizinec (viz tabulku 1). Obecně lze říct, že jsou hodnoty odpovědí poměrně stálé. Nejvíce stabilní a s nejnižším rozptylem odpovědí jsou okolnosti: „hovořit česky“, „mít státní občanství ČR“ a „pracovat v ČR“. Výraznější změnu jsme naopak zaznamenali u okolnosti, podle které by si cizinec ve prospěch svého přijetí místními měl zakoupit dům nebo byt, zde došlo za celou dobu měření k poklesu o 9 procentních bodů u těch, kteří považují tuto okolnost za důležitou. K nárůstu důležitosti pak došlo u okolností „mít světlou barvu pleti“, „účastnit se společenského života v místě bydliště“ (mezi roky 2009 a 2020 shodně o 9 procentních bodů) a „znát českou historii, kulturu“ (o 8 procentních bodů).

Tabulka 1: Jaké okolnosti jsou důležité pro přijetí cizinců – časové srovnání

	3/09	3/11	3/12	3/13	3/14	3/20
hovořit česky	94/5	94/6	95/5	93/6	96/4	93/7
pracovat v ČR	85/12	83/16	83/15	82/16	83/15	87/12
znát českou historii, kulturu	57/40	61/36	59/38	59/38	65/33	65/32
mít státní občanství ČR	61/34	57/40	59/37	60/38	61/35	60/35
žít zde alespoň 10 let	53/40	55/40	52/41	50/46	52/41	57/38
účastnit se společenského života v místě bydliště	48/45	55/40	52/44	55/40	49/46	57/39
mít světlou barvu pleti	32/64	37/59	37/58	36/60	38/58	41/56
vzít si Čecha, Češku	44/51	47/50	44/52	44/54	42/54	38/58
koupit zde dům, byt	42/53	44/53	43/53	42/54	40/56	33/62

Pozn.: Uveden podíl součtu odpovědí „velmi důležité“ a „poměrně důležité“ a podíl odpovědí „málo důležité“ a „nedůležité“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v20-03</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>29. 2. – 11. 3. 2020</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Vážení dat:	<i>Vzdělání X NUTS2, věk X NUTS2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1012</i>
Počet tazatelů:	<i>179</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování PAPI a CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OV.44, OV.185</i>
Kód zprávy:	<i>pi200421</i>
Zveřejněno dne:	<i>21. dubna 2020</i>
Zpracoval:	<i>Martin Spurný</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.]